

»Pääkaupungissa tunnutaan juhlivan»

Hiljattain ilmestyneessä arvostetussa romaanissa on lause: »Tuvassa kuuluttiin katettavan kahvipöytää.» Saman asian voisi sanoa vähän toisinkin: »Tuvassa kuului katettavan kahvipöytää.» Oikeakielisyysohjeissa on yleisesti suositettu jälkimmäisen tyyppistä ilmaisua. Niinpä Saari- maan Kielenoppaassa on l. painoksesta lähtien varoitettu käyttämästä passiivia kaksinkertaisena sellaisissa tapauksissa kuin »Linja kuulutaan varustettavan mitä raskaimmilla tykeillä», »Talo näytään saatavan ajoissa valmiiksi», »Vetoamalla muihin ei näytetä saavutettavan mitään». Saarimaa neuvoo: »Yksi passiivimuoto riittää; predikaatin pitää olla aktiivissa: kuuluu varustettavan, näkyy saatavan, ei näytä saavutettavan. Samoin: Ruotsia tunnutaan pidettävän voittajaehdokkaana; p.o. tun- tuu pidettävän» (l. p. s. 237, 8. p. s. 235).

Nykysuomen sanakirjakin on ottanut kantaa tähän kysymykseen *näkyä*-verbin yhteydessä mainitsemalla puhekieliseksi ja murteelliseksi leimatun esimerkin »Teil- lä näytään [par. näkyy] leivottavan». Osmo Ikolan Lauseenvastikeoppia-teok- sessa on asianomaisessa yhteydessä vain esimerkit »Teille kuuluu tuodun uusi emäntä», »Talo kuuluu myytävän», »Häntä tuntuu kunnioitettavan» ja »Sinut näkyy nimitetyn virkaan»; lisäksi sano- taan passiivitapauksissa predikaatin ole- van aina yksikön 3. persoonan muodossa (s. 25—).¹

Kun kaksinkertaista passiivia tällai- sissa lauseissa on pidetty epäsuotavana, on noudatettu sitä tavallista periaatetta, ettei huolitellussa yleiskielessä samaa mer- kitysyksikköä mielellään ilmaista kahdella elementillä. Ei pidetä sopivana sanoa »myös pojatkin», »ilman leivättä» tai »siksi, koska». Ei liioin hyväksytä sitä,

että passiivin liittomuotojen yhteydessä passiivisuus osoitetaan kahteen kertaan kuten usein puhekielessä (»oltaisiin teh- ty», »ei oltu kerrottu»).

Puheena olevaa virhetyyppiä näkee yhä viljeltävän niin usein, että on aihetta siitä edelleen muistuttaa. Mainitsen vielä pari lehtikielestä poimittua esimerkkiä, joissa passiivisuus on ilmaistu sekä hallitse- vassa predikaatissa että siihen liittyvän referatiivisen lauseenvastikkeen (eli parti- siippirakenteen) predikaattiosassa:

»Joka tapauksessa norjalaisten väitteet heidän saapumisestaan ensimmäisenä Amerikan rannikolle *näytetään nyt hyväk- sytyn.*»

»Yhdestä asiasta *tunnutaan oltavan* kautta linjan samaa mieltä: selviytyäkseen 80- luvun vaikeuksista — Ruotsi tarvitsee vahvan enemmistöhallituksen.»

On kuitenkin syytä erityisesti korostaa sitä, että passiivin kaksinkertaisuutta ei voida korjata käyttämällä aktiivimuo- toista partisiippiä lauseenvastikkeen pre- dikaattiosana. Seuraavantyyppiset (sano- malehdistä poimitut) tapaukset eivät ole nykyään aivan harvinaisia:

»Brasilian pääkaupungissa *tunnutaan juh- livan* tänä vuonna tavallista hurjemmin.»

»— nykyään *tunnutaan kehittävän* vain valtiokonetta eikä yhteiskuntaa.»

»Suomessa maaseudulla *tunnutaan häpeä- vän* vanhaa, joka on mahdollisimman pian saatava uuden ja ehomman alta pois.»

»Suurlähettilään suurimmaksi synniksi *näytetään lukevan* se, että hän sanoo Bri- tannian menettäneen kansallisen ylpey- tensä ja romahtaneen kolmannen luokan eurooppalaiseksi vallaksi pitkälle Ranskan ja Länsi-Saksan jälkeen.»

Tuntuu nurinkuriselta, että aktiivin yks. 3. persoonan muotoa edellyttävä predikaatti muunnetaan passiiviseksi ja passiivista lausetta edustavan lauseenvas- tikkeen predikaattiosa taas korvataan aktiivimuotoisella partisiipilla. Jos halu-

¹ Tietääkseni vain Lauri Kettunen on puoltanut kaksinkertaista passiivisuuden il- maisemista, joka hänen mukaansa lisää selvyttä (Hyvää vapaata suomea s. 137, 226).

taan ilmaista lauseenvastiketta käyttäen havainto »*Tuntuu* siltä, että pääkaupungissa *juhlitaan*», on luonnollista ja johdonmukaista sanoa: Pääkaupungissa *tuntuu juhlittavan*.

Esimerkeissäni on hallitsevan lauseen predikaattina joko *tuntuu* tai *näyttää*. Käytännössä tavataan myös vastaavanlaisia kompastuksia, joissa predikaattiverbinä on *näkyä*² tai *kuuluu*. Kaikkien näiden verbien tulee olla yks. 3. persoonassa, milloin niihin liittyy passiivista lausetta korvaava referatiivinen lauseenvastike. Tämän passiivimuotoista predikaattia edustavan partisiipin taas kuuluu olla passiivissa. Jos siis ajatus olisi kahdella lauseella tulkittavissa suunnilleen tähän tapaan: *Kuuluu ~ näkyy ~ näyttää ~ tuntuu, että talossa tanssitaan*, on lauseenvastiketta käytettäessä mahdollista sanoa vain: *Talossa kuuluu ~ näkyy ~ näyttää ~ tuntuu tanssittavan*.

Muunkintyyppisissä lauseenvastikkeissa on tapana käyttää passiivisen finiittilauseen predikaattia edustamassa passiivista infiniittimuotoa, mikäli sellainen on. Kuulin, että metsässä *kaadetaan* puita = Kuulin metsässä *kaadettavan* puita. Kun yhdessä *laulettiin*, ajan kuluminen unohtui = Yhdessä *laulettaessa* ajan kuluminen unohtui.

Paavo Pulkkinen

² Penttilän Suomen kieliopista (s. 635) saa sen käsityksen, että lauseet »Täällä näyttään leipovan» ja »Hänestä ei näy paljo välittävän» olisivat korrektia kieltä.